

Natmænd m.v. i gl. Thisted amt

Hist Årb. Th. amt 1967

Side 426:: Der var hårde straffe for sædelighedsforbrydelser. Den 24. okt. 1654 blev Mads Pedersen i Fredsø henrettet for voldtægt (Dueholms lensregnskab 1654—55), og den 31. juli 1656 blev en letfæddig kvinde “for sin misgerning kagstrøgen”. (Dueholm lensregnskab 1656—57). Det var mestermanden fra Harre i Salling, der forestod afstraffelsen. Senere fik Mors sin egen skarpretter, der boede i Fredsø og fungerede indtil 1683, da mester Jakob Niemann i Thisted blev ansat som skarpretter for Thy, Mors og Vester Han herred (det nuværende Thisted amt).

Iflg. **August F. Schmidt: Morsingboer i gamle dage** bd. 1, side 13, skulle mestermanden 1683 have boet i Fredsø, vistnok lige ved siden af skolemesteren.

Historisk Årbog for Thisted amt 1918

S. 42: For den offentlige Renlighed sørgede Byens Rakker Jens Natmand. Han boede paa “Knakken”, øst for Byen, og ved den omtalte Auktion over øde Pladser, der afholdtes 15/11 1779, faar man oplyst i Konditionerne, at da en saadan Plads blev solgt, skulde Vejen til og fra Natmandens Hus bibeholdes, ligesom der skulde være den fornødne Plads baade ved og omkring Huset samt til hans “behøvede Kule”*). Han optræder tiest i Regnskberne naar han har renset Skolens Nathus, som det hedder, hvilket sker engang om Aaret, og faar derfor i Almindelighed I Rdlr. Til Oplysning om de hygieiniske Forhold i Byen kan anføres følgende Skrivelse af 1776 fra den danske Skole— holder Lauritz Frost til Byfogden: “Skolens Nathus behøver hart at renses, dets Urenlighed gaar ud i vor fælledes Gaard, (en) Mand haver Port Rum i Indkjørse— len, hvor han skal indkøre med sit korn og afvælte samme, saa han derover klager og paastaar det skal skaffes af Veggen. Thi beder jeg underdanigst Deres Velb. ved gunstig Paategning vil beordre Kiæmneren sligt at lade foranstalte”.

En stor Dag havde Natmanden sikkert, da han og Medhjælpere rensede Garnisionsnathuset og derfor fik 4 Rdlr.; det bortførte udgjorde ikke mindre end 16 Læs, og han erklærer i sit Tilbud, at fik han ikke de 4 Rdlr., da maa Byen til dette Arbejde “tage hvem de vil, saa som jeg gerne ellers en anden Gang ser mig derfra entlediget”. Paa regnskabet for 1775 var ført til Udgift 72 Skilling, som Natmanden havde faaet for at bortføre 3 døde Kalve fra Fjordstranden, og da der ønskes oplyst, af hvilken Aarsag denne Udgift vedkom Byen, da det formentes, at det tilkom Kalvenes Ejere at lade disse fjerne, skrev Byfogden, at da man ikke kunde faa oplyst “hvad enten de var udlagt af nogen af Byens Folk eller de fra anden Side af Fjorden var udkastet og overskyllt til dette Land”, saa var man “nødsaget at lade dem bortføre, at de ikke skulde foraarsage Stank og Sygdom i Byen og sammes Bekostning altsaa nødvendigvis at maatte blive for Byens Regning, hvorfor jeg saa meget mindre haaber, at jeg for denne Foranstaltning skal lide noget Tab, da man ellers en anden Gang nødes til at lade det ligge og gaa som det kan”.

*) Naar det i et Mundheld fra Thistedegnen hedder: “De har det for dem selv, ligesom dem østen Thisted”, saa er det utvivlsomt en Hentydning til Rakkeren og hans Familie, der førte en foragtet og skyet Tilværelse.

Historisk Aarvog for Thisted amt, 1960:

s. 184: -endnu i 1819 befandt der sig 2 natmandsfamilier i Vestervig og Hvidbjerg.

s. 184: Amtmand Ferslev i Thisted har 1794 antaget natmanden i Thistedes søn til besætningsmedlem på sit lille fartøj.

s. 186: Anders Koldbye i Villerslev er 1733 indstævnet for Hassing-Refs herreders ret for trende nætter at have “huset og hælet den fredløse og af Thisted Arresthus undvigte natmandskvinde”.

Historisk Aarvog for Thisted amt, 1924:

s. 129: Det synes dog, at denne embedsmand (natmanden) ikke til enhver tid var til stede, enten har været bortrejst eller byen en kort tid har været uden en sådan, thi i. juli 1701 “befandtist at ligge udi Kirkegangen Norden for Stätten en stor død hund”; i denne anledning sendtes bud til natmanden i Sjøring, og man måtte “betale hannem for samme Hund at henslæbe af Byen i det allerringeste 3 Mark”. Derimod optrådte byens egen natmand 1775, da 3 døde kalve var inddrevne ved fjordstranden, ligesom regnskaberne oplyser hans virksomhed ved de offentlige bygninger.

s. 110: Da Anne Natmands døde 1811 tilføjede præsten ii kirkebogen: “Jeg overlod hende en af dette Distrikts færdigstaaende Straaklster, og hun blev da den første her, der blev jordet i en saadan”.

Folketællingen i Thisted 1787:

Strandgade no. 56

Peder Jansen - 29 år – natmand og glarmester – gift 1. gang

Marie Diderichsdatter - hans kone - 50 år – gift 2. gang

Folketællingen i Thisted 1834:

Under Bjerget 85, 2. fam.

Inger Marie Diderichsdatter - 40 år – ugift – Underholdes af Fattigkassen / af Natmandsfamilie

Mette Marie Nielsdatter - 18 år – ugift – Datter – Uægte

Niels Jepsen – ugift – født i Aalborg – Uægte

Diderich Sørensen – 11 år – ugift – Søn – Uægte

Hans Engelbrechtsen – 7 år – ugift - Søn – Uægte

Daniel Lindersen – 4 år – ugift – Søn – Uægte.

C:\Dokumenter\Natmænd, skøjere m.v.\Små-ting